

Edward L. Bernays

Προπαγάνδα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΝΝΗΣ

Ο Έντουαρντ Μπερνέζ υπήρξε μία εμβληματική μορφή της μαζικής χειραγώγησης και της προπαγάνδας στις δυτικές δημοκρατίες του 20ού αιώνα. Υπήρξε ο ιδρυτής και ονοματοθέτης του επαγγελματικού κλάδου που είναι ευρύτερα γνωστός ως Δημοσιες Σχέσεις (Public Relations) – όνομα που επινόησε για επικοινωνιακούς λόγους, μιας και η λέξη *προπαγάνδα* ήταν αρνητικά φορτισμένη ήδη από τον καιρό του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου.

Η καινοτομία του ήταν ότι αξιοποίησε προπαγανδιστικά – τόσο στη διαφήμιση όσο και στην πολιτική – τις πρωτοπόρες μελέτες και παρατηρήσεις της, τότε νέας, επιστήμης της Ψυχολογίας, όσον αφορά τη συμπεριφορά της μάζας και του κοινού νου.

Σε αυτό το μικρό δοκίμιο εκτίθενται οι θεμελιώδεις αξίες, επί των οποίων οικοδομήθηκε η καταναλωτική κουλτούρα της Δύσης που έχει τις ρίζες της στα φαινόμενα που προέκυψαν από τη μαζική παραγωγή.

Η προπαγάνδα είναι κατά τον συγγραφέα το εργαλείο που πρέπει να χρησιμοποιούν οι ισχυρές ελίτ, προκειμένου να διατηρήσουν την εξουσία και τα προνόμιά τους, αλλά και το εργαλείο οργάνωσης κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας εν γένει. Είναι πρωτίστως ένα εργαλείο για να παρακαμφθεί η *δημοκρατία* προς όφελος των ελίτ, νοούμενη ασφαλώς ως οποιαδήποτε πολιτική διαδικασία που στοχεύει στη συλλογική διαμόρφωση των κοινωνικοοικονομικών θεσμών, και όχι ως εύχο λεκτικό σύμβολο κρατικής ή άλλης προπαγάνδας. Εν προκειμένω, ο Μπερνέζ προσπαθεί να εξουδετερώσει τις όποιες λαϊκές κατακτήσεις εντός του αστικού πολιτισμού μέσω της μαζικής χειραγώγησης, χρησιμοποιώντας παράλληλα τη λέξη *δημοκρατία* σε κάθε ευκαιρία, προκειμένου να συνδέσει την προπαγάνδα του με τα αυθόρμητα θετικά αντανακλαστικά που, τότε ακόμα, προκαλούσε η λέξη στις μάζες.

Ο Έντουαρντ Λούις Μπερνέζ (Edward L. Bernays) γεννήθηκε στη Βιέννη στις 22 Νοεμβρίου 1891 και πέθανε στο Καίμπριτζ της Μασαχουσέτης στις 9 Μαρτίου 1995, σε ηλικία 103 ετών. Οι γονείς του, Έλντ και Άννα Μπερνέζ, ήταν Εβραίοι· η μητέρα του ήταν αδελφή του Ζίγκμουντ Φρόυντ, ενώ ο πατέρας του ήταν αδελφός της συζύγου του Φρόυντ, Μάρτα Μπερνέζ. Το 1922 παντρεύτηκε την Ντόρις Έλσα Φλάισμαν και απέκτησαν μια κόρη, τη συγγραφέα Αν Μπερνέζ.

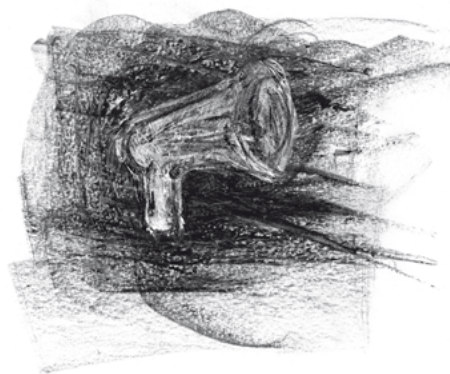
Οι γονείς του μετακόμισαν στη Νέα Υόρκη το 1892, όπου και μεγάλωσε. Το 1912 αποφοίτησε από τη Γεωπονική Σχολή του Πανεπιστημίου Κορνέλ αλλά ασχολήθηκε αρχικά με τη δημοσιογραφία. Κατόπιν εργάστηκε ως καλλιτεχνικός ατζέντης. Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου συμμετείχε στην Επιτροπή Δημόσιας Πληροφόρησης της κυβέρνησης του προέδρου Γούντροου Γουίλσον. Επρόκειτο για την επιτροπή που συντόνιζε την πολεμική προπαγάνδα των ΗΠΑ κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πό-

λεμο. Εκεί μαθαίνει τα μυστικά της χειραγώγησης και αντιλαμβάνεται ότι αυτές οι μέθοδοι προπαγάνδας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν το ίδιο αποτελεσματικά σε καιρό ειρήνης.

Έχει μείνει στην ιστορία, τόσο για το επικοινωνιακό του τέχνασμα να συνδέσει τη γυναικεία χειραγώγηση με το κάπνισμα, παρουσιάζοντας τα τσιγάρα σαν *πυρσούς της ελευθερίας*, όσο και για την ανάμειξή του στην ανατροπή του δημοκρατικά εκλεγμένου προέδρου της Γουατεμάλας Χάκομπο Άρμπενς Γουσμάν, το 1954, και την εγκαθίδρυση μιας στρατιωτικής χούντας υπό τον συνταγματάρχη Κάρλος Καστίγιο Άρμας. Η καθιέρωση του όρου *μπαναβία* οφείλεται σε αυτά τα γεγονότα, μιας και ο Μπερνέζ εργαζόταν ως σύμβουλος δημοσίων σχέσεων της εταιρείας εμπορίου μπανάνας United Fruits, που λυμαινόταν τη Γουατεμάλα με την πλήρη κάλυψη και υποστήριξη της κυβέρνησης των ΗΠΑ.

EDWARD L. BERNAYS

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Μετάφραση
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΝΝΗΣ

Νεφέλη

ISBN: 978-960-504-134-2

Σελ. 240, τιμή: € 15,00

Σχήμα: 12,2x20εκ.

Σχέδιο εξωφύλλου: Paolo Ghezzi